

**LAPSEN MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN ESIOPETUKSESSA
PANDEMIAN AIKANA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö
Sosionomikoulutus, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus
Kevät 2022
Johanna Rautajoki

Tekijä	Johanna Rautajoki	Vuosi 2022
Työn nimi	Lapsen mielen hyvinvoinnin tukeminen esiopetuksessa pandemian aikana	
Ohjaaja	Liisa Kokkonieniemi	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka esiopetuksessa voidaan tukea lasten mielen hyvinvointia pandemian aikana. Työn tilaajana oli Hattulan kunta.

Työn tietoperustassa käsiteltiin ihmisen psykologista kehitystä, kehityspsykologiaa sekä aiempia tutkimuksia siitä, miten tukea lapsen mielen hyvinvointia ja oppimista. Opinnäytetyö oli tutkimuksellinen, ja sen aineisto kerättiin tarkastelukunnan esiopetuksessa olevien lasten huoltajilta sähköisellä kyselylomakkeella ilman tunnistettavia henkilötietoja. Kysymykset olivat monivalinta- ja avoimia kysymyksiä. Vastauksia saatiin 22 huoltajalta.

Tulokset osoittavat, ettei pandemian aikana huoltajien näkemysten mukaan esiopetusikäisten lasten mielen hyvinvoinnissa ole ollut havaittavissa suuria muutoksia kyselyn toteutuksen ajankohtana. Huoltajat ovat kuitenkin huomanneet, että lapset puhuvat koronasta ja osa lapsista hakee enemmän tukea aikuisesta. Huoltajien mukaan esiopetuksessa lapsen mielen hyvinvointia tulisi tukea etenkin sosiaalisia suhteita vahvistamalla, keskustelemalla lapsen kanssa sekä leikin avulla. Tulokset osoittavat, että lasten mielen hyvinvointia tulee tukea ennaltaehkäisevästi pandemian aikana, koska vaikutukset mielen hyvinvointiin voivat näkyä vasta pitkällä aikavälillä.

Avainsanat esiopetus, hyvinvointi, pandemia, psykososiaalinen

Sivut 28 sivua

Author	Johanna Rautajoki	Year 2022
Subject	Supporting the well-being of the child in pre-school education during a pandemic	
Supervisors	Liisa Kokkonieniemi	

ABSTRACT

The purpose of the thesis was to find out how pre-primary education can support the well-being of children during a pandemic. The thesis was done for Hattula municipality.

The knowledge base of the thesis dealt with human psychological development, developmental psychology, and previous research on how to support a child's mental well-being and learning. The material was collected from the guardians of the pre-primary children in the reviewed municipality and using an electronic questionnaire without identifiable personal information. The questions were multiple-choice and open-ended. Responses were received from 22 guardians.

The results show that according to the caregivers there have been no significant changes in the mental well-being of children attending pre-primary school during the pandemic at the time of the survey. However, the guardians have noticed that the children speak about COVID, and some seek more support from adults. According to the guardians, in pre-primary education, the well-being of the child's mind should be supported, especially by supporting social relationships, talking with the child and through play. The results show that the mental well-being of children should be supported preemptively during a pandemic, as the effects on mental well-being can only be seen in the long term.

Keywords pre-primary education, well-being, pandemic, psychosocial

Pages 28 pages

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Tarkasteluryhmänä esiopetusikäiset.....	2
2.1	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet	3
2.2	Paikallinen esiopetussuunnitelma	4
2.3	Esiopetusta säätelevät lait ja säädökset	4
3	Mielen hyvinvointi.....	6
3.1	Sosiaalinen kehitys.....	7
3.2	Persoonallisuuden kehitys	8
3.3	Tunne-elämän kehitys.....	9
4	Opinnäytetyön tutkimustehtävä.....	9
4.1	Kvalitatiivinen tutkimus ja analyysi.....	10
4.2	Sähköinen kysely huoltajille	11
4.3	Kyselyn tulokset	12
4.3.1	Lapsen mielen hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset	12
4.3.2	Lapsen arjessa tapahtuneet muutokset.....	13
4.3.3	Lapsen kanssa käydyt keskustelut koronasta ja koronarajoituksista	14
4.3.4	Kuinka tukea lapsen mielen hyvinvointia esiopetuksessa	16
4.4	Tutkimusetiikka ja luotettavuus.....	17
5	Opinnäytetyön johtopäätökset	18
6	Muuta huomioitavaa ja pohdintaa opinnäytetyöstä	22
6.1	Esiopetuksessa huomioonotettavat asiat.....	23
6.2	Vuorovaikutuksen merkitys lapsen oppimisessa	24
6.3	Pohdintaa opinnäytetyöprosessista	24
	Lähteet.....	26

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1	Muutokset lapsen hyvinvoinnissa koronapandemian aikana	13
Kuva 2	Muutokset lapsen arjessa koronapandemian aikana	14
Kuva 3	Lapsen kanssa käydyt keskusteluaiheet koronasta	15
Kuva 4	Lapsen kanssa käydyt keskustelut koronarajoituksista	16
Kuva 5	Kuinka tukea lapsen mielen hyvinvointia esiopetuksessa.....	17

Liitteet

Liite 1	Saatekirje
Liite 2	Kyselylomake

1 Johdanto

Koronapandemia saavutti Suomen 2020 keväällä. Pandemian hillitsemisen vuoksi ihmisten liikkumista rajoitettiin erilaisin toimenpitein poikkeustilan astuttua voimaan, mm. etätyöskentelyä suositeltiin niillä aloilla, joissa se oli mahdollista. Toimenpiteiden johdosta työntekijöitä jouduttiin lomauttamaan ja moni yritys on lopettanut kannattamattomuutensa takia. (THL, 2021b) Toisaalta monessa ammatissa työtaakka on pandemian myötä lisääntynyt. Sosiaali- ja terveysalan työntekijät ovat työskennelleet monin paikoin kestävyys- ja ääriarajoilla mm. tehden ylittöitä ja vajavaisella henkilökunnalla. Puhumattakaan hoitohenkilöstöstä, jotka mahdollisesti päivittäin altistavat itseään koronatartunnoille hoitaessaan koronaan sairastuneita. (Tehy, 2021)

Ääriolosuhteet töissä tai huoli toimeentulosta voi heijastua kotiin luoden kireää tunnelmaa perhepiirissä. Ihmisten mielenterveyshäiriöt olivat kasvussa jo ennen koronaepidemiaa, mutta esimerkiksi kriisipuheluiden määrät nousivat selkeästi pandemian alettua. (THL, 2022) Pandemian aikana vaarana on, että juuri eniten apua tarvitsevat, jäävät ilman tukiverkkoa ja tarvitsemaansa apua. Tämä voi johtaa siihen, että yksittäisten ihmisten ongelmat vain moninkertaistuvat. Ihmiset ovat joutuneet viettämään enemmän aikaa kotona. Kotona ilmapiiri on voinut olla kireä ja moni nuori onkin hakenut tukea ja apua nuorille suunnatun chatin kautta. (MLL, 2022)

On tärkeää huomioida jokaisen hyvinvointi. Tässä opinnäytetyössä haluan nostaa esille lasten psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemisen pandemian aikana. Suoritan kyselyn esiopetuksessa olevien lasten huoltajille koskien mm. mahdollisia muutoksia lapsen arjessa pandemian aikana ja kuinka huoltajien mielestä lapsen hyvinvointia tulisi tukea esiopetuksessa. Tällä hetkellä vallitseva pandemia on monen kohdalla johtanut siihen, että arki on tahdosta riippumatta muuttunut ja se voi johtaa mielen pahoinvointiin.

Psykososiaalinen pahoinvointi voi heijastua käyttäytymiseen, sosiaalisiin tilanteisiin ja oppimisvaikeuksiin. Lapsi ei välttämättä osaa sanoittaa tunteitaan ja häntä tuleekin edesauttaa tunteiden käsittelyssä. Varhaiskasvattajan toimenkuvaan kuuluu havainnoida lapsia, tukea heitä kasvussa ja oppimisessa. Varhaiskasvattajan tulee opettaa tunnetaitoja ja

tukea lasten mielen hyvinvointia. Toisinaan lapsiryhmissä kasvattajan huomio saattaa kiinnittyä heihin, jotka ovat enemmän äänessä, tuovat itseään esille. Hiljaisimmat saattavat jäädä vähemmälle huomiolle.

Koronarajoitusten takia varhaiskasvattajien ja lasten huoltajien välinen kohtaaminen on pyritty pitämään mahdollisimman vähäisenä. Huoltajat ovat luovuttaneet lapsen varhaiskasvatuksen vastuulle ulko-ovella. Tilanne ei aina houkuttele nopeassa kohtauksessa huoltajia avautumaan heitä huolestuttavista asioista eikä yksityisyydensuojakaan mahdollistu. Huoltajille on kuitenkin tarjottu mahdollisuus soittaa ja keskustella varhaiskasvattajan kanssa henkilökohtaisesti. Huoltajien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö on kuitenkin tärkeää lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi.

2 Tarkasteluryhmänä esiopetusikäiset

Tämän opinnäytetyön tarkasteluryhmäksi valikoitui esiopetusryhmä, koska useimmilla esiopetukseen osallistuvalla lapsella on kokemusta varhaiskasvatuksesta ennen koronapandemiaa. Lapsi on oppinut varhaiskasvatuksessa tietyt rutiinit ja toimintatavat, joita pandemian myötä on saatettu joutua yhtäkkiä muuttamaan. Tämä on saattanut aluksi aiheuttaa hämmennystä lapsessa. Vaikkei varhaiskasvatuksesta olisikaan ennen esiopetusta kokemusta, lapsella voi hyvinkin olla muistikuvia esimerkiksi kaverisyntymäpäivistä, matkustamisesta perheen kanssa, maskittomista aikuisista ja ystävien luona vierailuista.

Nyt tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani, pandemia on kestänyt kaksi vuotta. Se on kuusivuotiaan elämästä reilu kolmannes, kun taas verrataan suhdelukuja 40-vuotiaan kanssa, jonka elämästä koronapandemia on vienyt 5 %. Kaksi vuotta on pitkä aika kuusivuotiaan lapsen elämässä, jossa kaverisuhteet muodostavat yhä tärkeämpää roolia.

Hyvät kaverisuhteet ovat tärkeä tuki lapsen terveille kasvuille ja kehitykselle. Hyvät kaverisuhteet auttavat lapsia myös siirtymään esiopetuksesta kouluun. (MLL, 2019) Pandemia on saattanut vaikeuttaa lasta muodostamasta kaverisuhteita, jos lapsi ei ole omasta varhaiskasvatusryhmästä löytänyt itselleen kaveria ja harrastustoimintakin on ollut keskeytettyä. Esiopetussuunnitelmaan kuuluu tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu.

Kaverisuhteiden muodostuminen, niiden ylläpitämisen tukeminen ja kiusaamisen ehkäiseminen ovat tärkeitä hyvinvoinnin edistäjiä. Koronan aiheuttamien rajoitusten myötä monen lapsen sosiaaliset suhteet ovat kuitenkin rajoittuneet varhaiskasvatukseen ja perheympäristöön. Lasten mielenterveyttä ja hyvinvointia voi edistää kaikki varhaiskasvatusyhteisössä. Henkilökunta on laaja-alaisesti koulutettua, kuten opettajat, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset sekä ruoka- ja laitoshuollosta vastaavat. Lapsiyhteisöllä on myös iso merkitys lapsen mielen hyvinvointiin. Perheiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyö voi osaltaan edistää lapsen mielenterveyttä. (THL, 2021a)

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen Hattulan kunnan esiopetuksessa olevia lapsia. Lasten huoltajille osoitetun kyselyn avulla selvitän mahdollisia muutoksia lasten arjessa, sosiaalisissa suhteissa ja harrastustoiminnoissa viimeisen kahden vuoden aikana, kun koronapandemia on vaikuttanut Suomessa. Lisäksi selvitän lasten huoltajilta, onko heillä ehdotuksia, kuinka heidän mielestään lapsen mielen hyvinvointia voitaisiin tukea esiopetustoiminnassa.

Tarkastelukunnassa esiopetuksessa olevia lapsia on yhteensä 112 vuoden 2021 syyslukukautena ja vuoden 2022 kevätlukukautena. Ryhmät ovat kooltaan suunnilleen samankokoisia noin 13–20 lapsen ryhmiä. Tarkastelukunnassa on kuusi päiväkotia. Yhteensä päiväkodeissa on yhdeksän esiopetusryhmää. Osa ryhmistä on metsäesikouluja, jossa painotetaan luontokasvatusta ja esiopetus tapahtuu pääsääntöisesti ulkona säästä riippumatta. Yksi ryhmistä on kaksivuotinen esiopetusryhmä, koska kyseinen tarkastelukunta valittiin valtakunnalliseen kaksivuotiseen esiopetuskokeiluun vuonna 2022. (Hattulan kunta, 2022)

Valtakunnallisen ja paikallisten esiopetussuunnitelmien sekä eri lakien ja säädösten on tarkoitus yhdenmukaistaa esiopetus valtakunnallisesti jokaiselle lapselle. Seuraavissa alaluvuissa avaan näitä hieman enemmän.

2.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama määräys, jonka pohjalta kukin kunta laatii paikallisen esiopetuksen suunnitelman ja toteuttaa esiopetusta kunnassaan. Opetushallituksen laatiman valtakunnallisen esiopetussuunnitelman

perusteiden tarkoitus on taata yhdenvertainen esiopetus valtakunnallisesti. (Opetushallitus, 2021)

Sivistystoimen alaisuuteen kuuluva esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Jokaisessa kunnassa esiopetussuunnitelma mukailee valtakunnallista esiopetussuunnitelmaa, jolloin voidaan mahdollistaa laadukas ja yhteneväinen esiopetus jokaisessa kunnan esiopetusryhmässä. Esiopetus on velvoittavaa. Esiopetussuunnitelma antaa esiopetukselle kehykset, joiden sisällä tulee pysyä ja mitä asioita esiopetuksessa tulee käsitellä, mutta suunnitelmasta huolimatta kukin esiopetusryhmä voi suunnitella itse, miten asioita lapsille opetetaan esiopetusvuoden aikana. Esiopetusta annetaan noin 700 tuntia jaettuna syys- ja kevätlukukaudelle, eli noin neljä tuntia joka arkipäivä. (Hattulan kunta, 2020)

2.2 Paikallinen esiopetussuunnitelma

Hattulan kunnan esiopetussuunnitelmassa käydään läpi arvot, oppimiskäsitykset, laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa, kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri, ilmaisun monet muodot, kielelliset ja kulttuurilliset erityiskysymykset, lapsen kasvun ja oppimisen tukiasiat, sekä yleiset työtavat, yhteistyöasiat, opetuksen tavoitteet ja arviointi.

Valtakunnallisen esiopetussuunnitelman lisäksi tarkastelukunnan esiopetussuunnitelmaa ohjaavat ja täydentävät perusopetuksen opetussuunnitelma, aamu- ja iltapäivätoiminnan opetussuunnitelma, lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä sivistyksen osallisuussuunnitelma. Hattulassa osa lapsista kuuluu kaksivuotiseen esiopetukseen. Heidän kohdallaan käytössä on kaksivuotinen esiopetussuunnitelma, joka mukailee valtakunnallista kaksivuotista esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Kaksivuotiseen esiopetukseen osallistuvat lapset on ennalta määrätty ministeriöstä, joten siihen ei ole voinut erikseen hakea. (Hattulan kunta, 2020)

2.3 Esiopetusta säätelevät lait ja säädökset

Esiopetustoimintaa säätelee mm. varhaiskasvatustilaki, oppivelvollisuus- ja perusopetuslaki. Perusopetuslain (628/1998 § 4) mukaisesti jokaisen kunnan on tuotettava esiopetusta joko

itse tai ostaa se ostopalveluna. Oppivelvollisuuslaki (1214/2020 § 3) määrittelee esiopetuksen velvoittavuuden kaikille lapsille ennen perusopetukseen siirtymistä. Sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta, hänen on osallistuttava esiopetukseen kahdeksi lukukaudeksi. Poikkeuksena on kaksivuotiseen esiopetukseen osallistuvat lapset, jotka aloittavat esiopetuksen jo viisivuotiaana. Opetus- ja kulttuuriministeriö (n.d.) on määritellyt mm. ryhmäkoot. Yhtä esiopetuksen opettajaa kohden saa olla 13 lasta tai 20, jos ryhmässä on toinen koulutettu henkilö. Esiopetusta tulee järjestää koulussa, päiväkodissa tai muussa soveltuvassa paikassa. Esiopetusta pitää pystyä täydentämään varhaiskasvatuksella, jos lapsella on tarve päivähoidolle huoltajien työn tai opiskelun takia. Esiopetus on kuitenkin maksutonta aikaa.

Koronapandemiasta huolimatta kuntien on täytynyt järjestää esiopetusta valtion linjausten mukaisesti. (Valtioneuvosto, 2020) Maailmalla on ennenkin ollut pandemioita, joihin ministeriöiden on täytynyt varautua. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi vuonna 2012 kansallisen varautumissuunnitelman influenssapandemiaa varten. Julkaisussa on huomioitu lyhyesti myös opetus- ja kulttuuriministeriön koulutustoimialaan kuuluva esiopetus. Kunnan tulee perusopetuslain mukaisesti järjestää esiopetusta myös pandemian aikana. Suunnittelu- ja toteutusvastuu on Opetushallituksella. (STM, 2012)

Esiopetusta on järjestetty pandemian aikana, mutta valtion linjausten mukaisesti erilaiset rajoitukset ovat vaikuttaneet myös esiopetuksen arkeen. Tällä hetkellä esiopetuksessa olevat lapset ovat saattaneet kuitenkin olla varhaiskasvatuksen piirissä ennen pandemian alkamista. He ovat silloin tottuneet joihinkin tuttuihin rutiineihin. Omien lelujen ja unilelujen vieminen varhaiskasvatukseen saattoi tuoda lapselle turvaa. Pandemian alettua omat lelut kiellettiin varhaiskasvatuksessa ja hoitajat alkoivat käyttämään kasvomaskeja, joten kasvojen ilmeet jäivät maskien taakse piiloon. Rajoitukset ovat kuitenkin olleet välttämättömiä viruksen leviämisen hillitsemiseksi. (Valtioneuvosto, 2022)

Koronapandemian ja sen tuomien rajoitusten vaikutukset lapsen psykososiaaliseen hyvinvointiin voivat olla nähtävissä vasta vuosien päästä. Haluan tämän opinnäytetyön avulla tarkastella mahdollisuuksia, kuinka lasten mielen hyvinvointia tulisi tukea ennaltaehkäisevästi esiopetuksessa pandemian aikana.

3 Mielen hyvinvointi

Aiemmat tutkimukset osoittavat, että lapsen mielen hyvinvointiin tulisi kiinnittää huomiota jo ennaltaehkäisevästikin. Tässä opinnäytetyössäni haluan selvittää, millaisin keinoin lapsen mielen hyvinvointia voitaisiin tukea esiopetuksessa.

Suomalaisten varhaiskasvatusyksiköiden, perusterveydenhuollon sekä perusopetuksen ammattilaisten näkemysten pohjalta tehdyn tutkimuksen mukaan lasten mielen hyvinvoinnin palveluja tulisi kehittää. Samalla tutkittiin moniammatillisen yhteistyön tilannetta lasten mielenterveyden edistämiseksi. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhempien ja ammattilaisten välisen viestinnän kehittäminen voisi parantaa varhaista puuttumista ja lapsen tasapainoista kasvua. (Savolainen ym., 2020)

Samuli Ranta (2021) käsittelee teoksessaan lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin tukemista. Laadukas varhaiskasvatus on Rannan mukaan oppimista ja lapsen mielenhyvinvointia tukevaa. Laadukkaan varhaiskasvatuksesta tekee aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet, kasvattajan suhde lapseen, positiiviset oppimiskokemukset, lapsen autonomian tukeminen sekä lasten vuorovaikutussuhteet. Ranta (2021, ss. 96–97) kirjoittaa turvallisuuden tunteen tärkeydestä lapselle. Tilanteet, jossa lapsi ei tiedä, miten hänen tulisi toimia, on lapselle stressitilanteita. Näissä tilanteissa lapsi saattaa käyttäytyä ei-toivotulla tavalla aivan kuten aikuinenkin saattaa käyttäytyä hermostuneena uudessa ja stressaavassa tilanteessa. Hyvä valmistautuminen voi olla avaintekijä tilanteen kohtaamiselle. Varhaiskasvatuksessa kyse voi olla aikuiselle hyvinkin arkisista tilanteista, kuten jonottaminen tai retkelle lähtö, mutta lapselle voi olla epäselvää, kuinka hänen tulisi kulloisessakin tilanteessa toimia. Tilanteet tulee ennakoida ja käydä ne etukäteen läpi yhdessä lasten kanssa. Tarkoituksenmukaista ei ole hokea, mitä ei saa tehdä, vaan sen sijaan lapselle tulee kertoa, kuinka hänen tulee toimia. Ranta (2021, s. 97) kiteyttää asian yhteen lauseeseen seuraavasti: ”Positiivisessa ja turvallisessa oppimisympäristössä on selkeät rajat.”

Positiivinen pedagogiikka muodostuu yhteisöllisyydestä, osallisuudesta, myönteisistä tunteista, vahvuuksista ja huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteisöllisyys vahvistaa sosiaalisia taitoja. Osallisuus käsittää, että lapsi on oman elämänsä aktiivinen toimija.

Myönteiset tunteet ylläpitävät motivaatiota, hyvinvointia ja tukee oppimista. Kuin myös lapsen omat vahvuudet ja niiden tunnistaminen edesauttavat oppimista ja sosiaalisia taitoja. Yhteistyö varhaiskasvattajien ja huoltajien kanssa auttaa ymmärtämään lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä. (Ranta, 2021, ss. 19–20)

Opinnäytetyössäni tarkastelen mielen hyvinvointia psykososiaalisesta näkökulmasta, tarkoittaen mm. lapsen tunne-, sosiaalisia- ja keskittymistaitoja. Psykososiaalinen kehitys jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen, joita ovat persoonallisuuden, tunne-elämän ja sosiaalisuuden kehitys. (Horppu ym., 2014, s. 8) Seuraavissa alaluvuissa avaan nämä kehityksen eri osa-alueet.

3.1 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalinen kehitys auttaa lasta tulemaan osaksi erilaisia ryhmiä ja sosiaalisia yhteisöjä. (Horppu ym., 2014, s. 45) Lapsen kohdalla voidaan puhua esimerkiksi varhaiskasvatuksesta ja harrastustoiminnoista, jotka ovat usein ensimmäisiä perheen ulkopuolisia ryhmiä ja yhteisöjä lapsen elämässä. Sosiaalinen kehitys voidaan jakaa kahteen eri teoriaan. Ensimmäinen on kiintymyssuhdeteoria, jonka mukaan lapsen kehityksen perustana on lapsen ja tämän ensimmäisen hoitajansa suhde. Toinen teoria luottaa vertaissuhteeseen eli lapsen suhde toisiin lapsiin. Jälkimmäisen teorian mukaan toisten lasten vaikutus lapseen on voimakkaampi kuin vanhempien suhde lapseen.

Nykyteorian mukaan kumpikaan teoria ei poissulje toista vaan molemmat suhteet, sekä kiintymyssuhteet että vertaissuhteet ovat tärkeitä eri ikäkausina vaikuttaen lapsen sosiaaliseen kehitykseen. (Horppu ym., 2014, s. 46) Myös varhaiskasvatuksessa lapsen ja kasvattajan välille muotoutuu luottamussuhde. Tutuksi tullut aikuinen luo lapselle turvallisuuden tunnetta, joka on tärkeä osa myönteistä oppimista ja mielen hyvinvointia. Toisiin lapsiin lapset luovat vertaissuhteita. Toisten lasten kanssa yhdessä toimiminen on tärkeää lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta, mutta myös turvallisen ilmapiirin luomiseksi.

Sosiaaliset valmiudet auttavat lasta ratkomaan arkipäivän tilanteita ja luomaan kaverisuhteita. Näitä taitoja ovat mm. aloitteellisuus, empatiakyky sekä taito arvioida ja ennakoida oman toimintansa seurauksia. Sosiaalisiin taitoihin kuuluu olennaisena osana

tunnetaidot. Tunnetaitojen avulla lapsi ymmärtää omia tunteitaan ja ilmaisee niitä tilanteeseen sopivalla tavalla. Tunnetaidot, itsesäätelykyky, sosiokognitiiviset taidot kuten havainnointi ja tulkinnat sekä sosiaaliset taidot, kiintymyssiteet että osallisuus muodostavat lapsen sosiaalisen kompetenssin. Näiden edellä mainittujen kykyjen ja taitojen avulla lapsi toimii vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Sosiaalisen kompetenssin avulla lapsi pyrkii sosiaalisissa kohtaamisissa positiivisiin reaktioihin saavuttaen samalla omat tavoitteensa, esim. päästä toisten lasten kanssa leikkiin mukaan. (Ahonen ym., 2014, s. 61)

3.2 Persoonallisuuden kehitys

Psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset ominaisuudet muodostavat jokaiselle yksilöllisen persoonallisuuden. Persoonallisuuteen vaikuttaa myös perimä, ympäristö sekä vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa alkaen varhaisesta lapsuudesta lähtien. Persoonallisuus on moninainen, joka muodostuu monesta eri käsitteestä. Minuus, luonne, temperamentti, itsetunto, arvot ja asenteet muokkaavat jokaisen persoonallisuutta. Minuudella tarkoitetaan ihmisen omaa käsitystä ja tietoisuutta itsestään. Itsetunto on oma käsitys omasta arvokkuudesta, tärkeydestä, kyvykkyydestä sekä kuinka hyvä hän kokee olevansa. Hyvä itsetunto sisältää myös kyvyn tunnistaa omat heikkoudet, arvostaa toisia ja ottaa muut huomioon. Arvot ovat tärkeitä ja tavoittelemisen arvoisia asioita, kuten tasa-arvo, vapaus ja toisten kunnioittaminen. Asenne kertoo suhtautumistavan johonkin asiaan, ihmiseen tai tilanteeseen. (Horppu ym., 2014, s. 22)

Lapsen persoonallisuutta ymmärtävät kasvuolosuhteet tukevat lapsen tasapainoista persoonallisuuden kehitystä. Ymmärtävässä ja tukevassa ympäristössä lapsi oppii säätämään omia tunteitaan. Kasvatuksessa ei ole yhtä ainoa oikeaa tapaa, vaan erilaiset lapset tulee kasvattaa eri tavoin, jotta tuetaan oikein lapsen kehitystä. Huoltajien vääränlainen suhtautuminen lapsen pelokkuuteen ja ärtyneisyyteen voi johtaa myöhemmällä iällä lapsen psyykkiseen sairastumiseen. Kasvatuksen tulee olla lapsikeskeistä, jotta se tukee lapsen kehitystä. Lapsikeskeisessä kasvatuksessa ajatus lähtee aina lapsesta ja hänen hyvinvoinnista. Tämä ei tarkoita, että aina tehdään, kuten lapsi haluaa vaan lapsi huomioidaan yksilöllisesti ja päätökset tehdään lapsen parhaaksi lasta tukien ja ymmärtäen. (Horppu ym., 2014, ss. 26–27)

3.3 Tunne-elämän kehitys

Yksi kehityksemme perusta on tunteet. Ne ovat synnynnäisiä ja lyhytkestoisia kestäen vain sekunneista minuutteihin kerrallaan. Perustunteita ovat pelko, suuttumus, inho, suru, ilo ja kiinnostus. Tunteet vaikuttavat aivoihin, eli miten ajattelemme jostakin asiasta sekä kehoon, eli miten käyttäydymme ja toimimme. Lapsi opettelee tunnistamaan ja ajan kanssa myös säätämään tunteitaan jo varhaisesta lapsuudesta lähtien vanhemman tunnistaessa ja nimitessä vauvan tunteita ääneen. Horppu ym. (2014) toteavat hyvinvoinnin perustuvan tunteisiin ja niiden tunnistamiseen. Tunteiden tunnistamisessa auttaa hyvä itsetunto. Omien tunteiden tunnistaminen ja tarkkaileminen on edellytys sille, että tunteitaan voi oppia säätämään. Heikoilla tunnesäätelytaidoilla on tutkittu olevan yhteyttä aikuisuuden epäsosiaalisuuteen, päihteiden käyttöön, työllisyys- ja terveysongelmiin.

Tunnetaidot ovat tärkeä osa varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmia. Niitä on tärkeä käydä läpi eri menetelmin, jotta jokainen lapsi oppisi tunnistamaan erilaisia tunteita. Ei ole yhtä tiettyä tapaa, kuinka tunnekasvatusta tulisi toteuttaa. Opettajan tulee tarkastella lapsiryhmää ja pohtia, minkälainen toiminta tukee lapsia yksilöinä. Käyttämällä erilaisia toimintamenetelmiä, jokainen lapsi pääsee osalliseksi ja saa kokea onnistumisen tunnetta, joka on välttämätöntä oppimisen kannalta. (Ranta, 2021, ss. 106–107)

4 Opinnäytetyön tutkimustehtävä

Tutkimuskysymyksiäni on kaksi. Kuinka lapsen huoltajat ovat kokeneet pandemian muuttaneen lapsen mielen hyvinvointia? Kuinka huoltajien mielestä tulisi tukea lapsen mielen hyvinvointia esiopetuksessa pandemian aikana? Huoltajat ovat oman lapsensa parhaimmat asiantuntijat ja siksi halusin esiopetuksessa olevien lasten huoltajilta kerätä tietoa. Opinnäytetyöni tarkoitus on löytää erilaisia keinoja, joita varhaiskasvatuksessa ja erityisesti esiopetuksessa voitaisiin ottaa käyttöön tukeakseen lapsen mielen hyvinvointia.

Seuraavissa alaluvuissa kuvailen tutkimusta ja käyttämäni analyysia. Tulosluvussa jaottelen saadut vastaukset omiin teemoihinsa. Lisäksi omana alalukunaan käsittelen eettisiä kysymyksiä opinnäytetyöprosessiin liittyen.

4.1 Kvalitatiivinen tutkimus ja analyysi

Suoritan opinnäytetyöni laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Kuten Hirsjärvi ym. ovat todenneet teoksessaan Tutki ja kehitä (2007) kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana olevan todellisen elämän kuvaaminen. Todellisuus on moninainen, mutta kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkin esiopetuksessa olevien lasten mielen hyvinvointia heidän huoltajien näkökulmasta, joten näkemykset vastaajien kesken voivat olla hyvinkin erilaisia.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ongelmana voi olla, että laadullisen aineiston määrä on rajaton. Usein keskitytään pienempään otantaan ja analysoidaan niitä perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään usein aineistolähtöistä analyysiä, jonka avulla on tarkoitus pohjustaa ja antaa perustietoa tarkasteltavasta ilmiöstä. (Eskola & Suoranta, 1998, ss. 12, 14–15) Myös tässä opinnäytetyössäni käytän hyödykseni kyselyn lisäksi aineistolähtöistä analyysiä tarkastellessani mielen hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Analysoitaessa laadullisen tutkimuksen aineistoa, on aineisto käytävä läpi tarkasti ja kiinnitettävä huomiota pieniin vihjeisiin. Aineisto tulee sisäistää ja on tehtävä ajattelutyötä aineistosta. Teoretisoinnin jälkeen aineisto luokitellaan ja tutkimustehtävä täsmennetään. Kun käsitteet ovat täsmennetty, todetaan ilmiöiden esiintymistiheys ja tehdään mahdollinen ristiinvaldointi eli joko puolletaan tai ei puolleta saatuja luokkia aineiston avulla. Viimeisenä tulee johtopäätökset ja tulkinta. (Metsämuuronen, 2006, s. 125)

Aineistoa analysoitaessa tulee minun olla ennakkoluuloton ja siirtää omat näkemykseni syrjään, jotta voin mahdollisimman luotettavasti analysoida aineistoani. Käytän apunani taulukointia ja mukana on myös hieman määrällistä mittausta aineistoa analysoitaessa. Teemoittelen vastaukset suoraan kysymysten perusteella: lasten mielen hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset, muutokset lapsen arjessa pandemian aikana, lapsen kanssa käydyt keskustelut koronasta, rajoituksista ja niiden vaikutuksista arkeen sekä huoltajien näkemykset, kuinka esiopetuksessa voidaan tukea lapsen mielen hyvinvointia koronapandemian aikana.

4.2 Sähköinen kysely huoltajille

Tutkimuskysely oli alun perin tarkoitus jakaa yhdelle ryhmälle, mutta kysely päädyttiin jakamaan koko tarkastelukunnan esiopetuksessa olevien 112:n lapsen huoltajille.

Vastausaikaa oli reilu kaksi viikkoa. Kysely jaettiin sähköisesti. Kyselyssä ei kerätty mitään tunniste- tai henkilötietoja, joten vastaajien henkilöllisyys on mahdotonta selvittää. Toteutin kyselyn, koska sillä saa nopeasti kerättyä tutkimusaineistoa. Kyselyn vastaukset saadaan nopeasti tallennettua ja analysoitua. Kysely oli kontrolloitukysely, jossa kyselylomake osoitetaan tietyille vastaajajoukolle, eli lasten huoltajille.

Kysely sisältää polaarisia kysymyksiä eli vastausvaihtoehtoina on ”kyllä” ja ”ei”, avoimia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä. Polaarisisissa kysymyksissä kysyn mm. huoltajien näkemystä, onko korona vaikuttanut lapsen mielenhyvinvointiin sekä onko koronasta, koronarajoituksista ja niiden vaikutuksista keskusteltu kotona lapsen kanssa. Polaarisisissa kysymyksissä ”kyllä” vastauksen jälkeen vastaaja sai tarkentaa, millä tavoin korona on vaikuttanut lapsen mielen hyvinvointiin huoltajan näkökulmasta ja miten korona-asioita on käsitelty kotona.

Monivalintakysymyksissä vastaaja valitsi annetuista vaihtoehdoista itselle sopivimmat. Annoin myös vastaajalle mahdollisuuden jokaisessa kysymyksessä esittää oman vaihtoehdon, jota ei ole valmiiksi esitettyä.

Teetin kyselyn sähköisesti Survey Monkey kyselytutkimusalustalla. Sähköisessä kyselylomakkeessa oli saatekirje (Liite 1.) mukana, joka kehoitettiin lukemaan ennen vastaamista. Saatekirjeessä taustoitin kyselyn tarkoitusta ja mihin aineistoa tullaan käyttämään. Lisäksi saatekirjeessä mainitaan, että vastaamalla vastaaja antaa luvan käyttää vastauksia tähän työhön eikä tunnistetietoja kerätä vastaajilta.

Kyselylomake (Liite 2.) lähetettiin sähköisesti tarkastelukunnan esiopetuksessa olevien lasten huoltajille. Kysymyksissä halusin taustoittaa mahdollisia muutoksia, joita korona-aikana on ollut lapsen mielen hyvinvoinnissa ja arjessa. Lisäksi halusin taustoittaa, onko koronasta, rajoituksista ja niiden vaikutuksista keskusteltu lapsen kanssa kotona. Viimeisenä

kysymyksenä halusin huoltajien ehdotuksia, kuinka heidän mielestään esiopetuksessa tulisi tukea lapsen mielen hyvinvoinnin pandemian aikana.

4.3 Kyselyn tulokset

Sain vastauksia yhteensä 22 huoltajalta. Vastaukset teemoittelen kysymysten aiheiden mukaan. Tutkimustuloksissa käytän apuna suoria lainauksia ja kuvia hahmottamaan tuloksia selkeämmiksi lukijalle.

Seuraavissa alaluvuissa avaan enemmän tutkimustuloksia. Ensimmäisenä käsittelen mahdollisia muutoksia lapsen mielen hyvinvoinnissa. Lapsen arjessa tapahtuneet muutokset tulevat toisena ja haluan selvittää, minkälaisista asioista lapsi on joutunut mahdollisesti luopumaan pandemian aikana. Näillä asioilla voi olla merkitystä mielen hyvinvointiin. Kolmannessa alaluvussa olen yhdistänyt toisen ja kolmannen kysymyksen. Siinä tarkastelen minkälaisista koronaan ja koronarajoituksiin liittyvistä asioista huoltaja on keskustellut lapsen kanssa. Viimeisenä alalukuna käsittelen konkreettisia asioita, kuinka huoltajien mielestä esiopetuksessa tulisi tukea lapsen mielen hyvinvointia.

4.3.1 Lapsen mielen hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyin huoltajien näkemystä, onko koronapandemia vaikuttanut heidän lapsensa mielen hyvinvointiin (Kuva 1.) Viisi vastaajaa 22:sta oli vastannut huomanneensa muutoksia lapsensa mielen hyvinvoinnissa. Yksi vastaaja vastasi lasta harmittavan tauolla olevat harrastukset sekä monet leikkipaikat ovat olleet kiinni. Lisäksi vastaaja mainitsee lapsen kokevan olonsa ”tylsäksi”, kun ei voi tavata uusia kavereita.

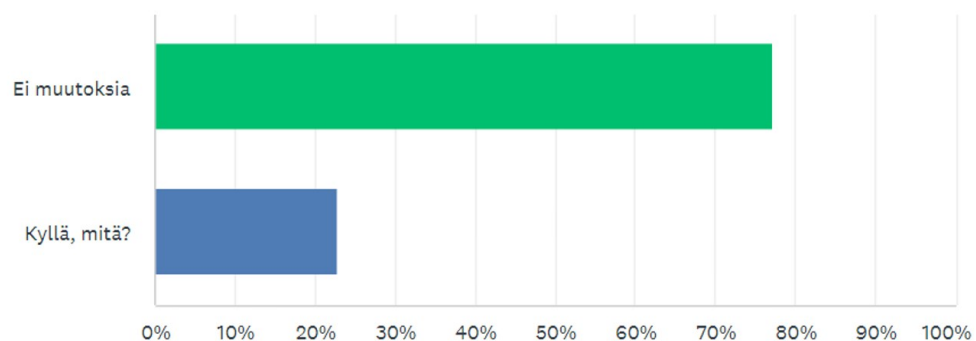
Vastauksissa löytyi myös huomioita lapsen takertuvaisuudesta vanhempiinsa sekä päinvastaista reaktiota, että lapsi ei osaa vastaajan mukaan hakea tukea aikuisesta. Jää epäselväksi, tarkoittaako vastaaja ”aikuisilla” varhaiskasvattajia vai lapsen huoltajia. Yksi vastaaja huomaa lapsen karttavan ikäviä uutisia ja sulkeekin radion, jos siellä uutisoidaan koronasta tai muista ikävistä asioista. Yksi vastaaja kokee lapsen mielen hyvinvoinnin pysyneen jopa parempana kuin aikuisten. Sama vastaaja näkee lapsen hyötynneen huoltajien kanssa vietetystä lisääntyneestä yhdessä olost. On kuitenkin tutkittua, että lapsen ja

huoltajan väliseen suhteeseen vaikuttaa negatiivisesti, jos he viettävät enemmän aikaa yhdessä ja aikuisella on samanaikaisesti psyykkistä kuormittavuutta. (Kalland & Linnavalli, 2021)

Kuva 1. Muutokset lapsen mielen hyvinvoinnissa koronapandemian aikana.

Oletteko huomanneet muutoksia lapsenne mielen hyvinvoinnissa koronapandemian aikana?

Vastattu: 22 Ohitettu: 0

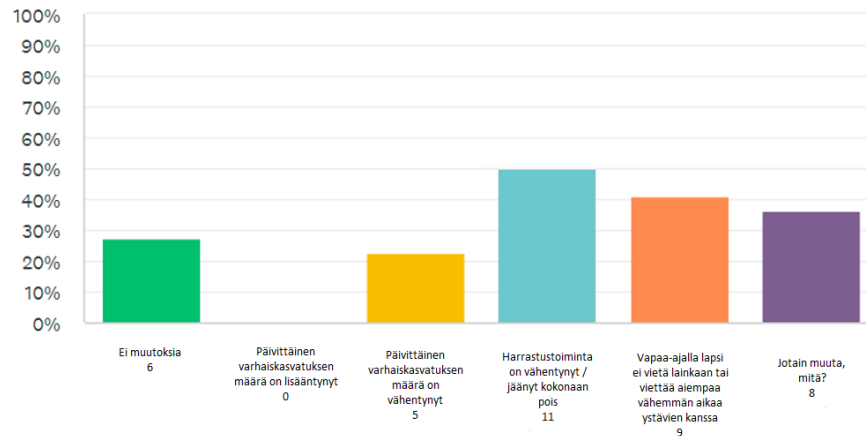
4.3.2 Lapsen arjessa tapahtuneet muutokset

Toisessa kysymyksessä (Kuva 2.) pyydettiin huoltajia vastaamaan mahdollisista muutoksista lapsen arjessa koronapandemian aikana. Vastaaja sai halutessaan valita useamman vaihtoehdon. Kuusi vastaajaa ei ollut havainnut lapsen arjessa muutoksia pandemian aikana. Puolet vastaajista vastasi lapsen harrastustoiminnan vähentyneen tai jääneen kokonaan pois pandemian aikana. Yhdeksän vastaajaa 22:sta vastasi lapsensa sosiaalisen elämän ystävien kanssa vähentyneen. Viisi vastaajaa vastasi päivittäisen varhaiskasvatuksen määrän vähentyneen. Kahdeksan vastaajaa 22:sta valitsi ”jotain muuta, mitä”-vaihtoehdon.

Kuva 2. Muutokset lapsen arjessa koronapandemian aikana.

Onko lapsenne arjessa tapahtunut muutoksia koronapandemian aikana? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Vastattu: 22 Ohitettu: 0

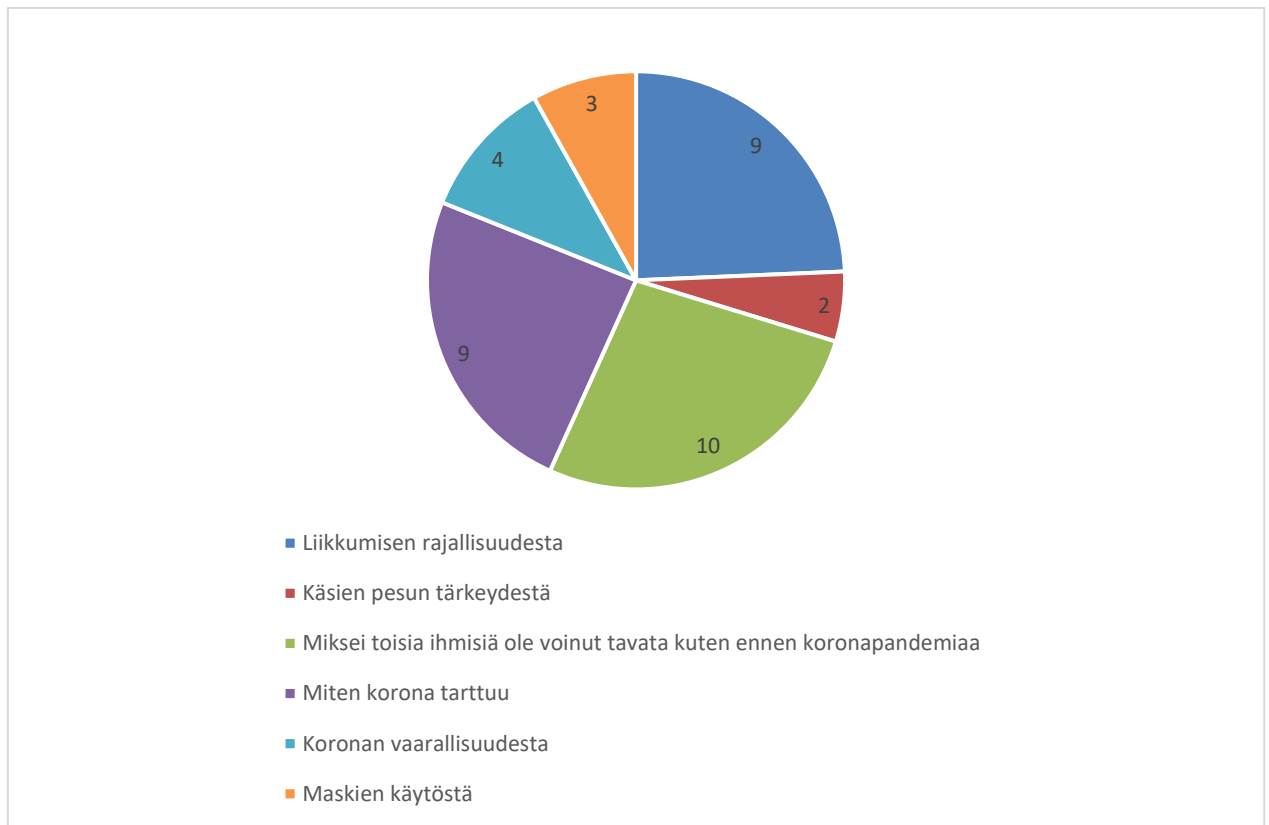
Kolme vastaajaa huomioi, että lapsi on nähnyt isovanhempiaan aiempaa vähemmän. Kolme vastaajaa vastasi myös yleisesti sosiaalisen elämän vähentyneen, kuten leikkitreffejä ja lasten syntymäpäiviä on ollut vaikeampi järjestää, ja niihin on ollut vaikeampi osallistua. Yksi vastaaja nostaa esille kulttuuriharrastusten vähyden koronapandemian aikana. Lasten kanssa ei ole juuri päässyt kirjastoihin, musiikkiesityksiin tai teattereihin pandemian aikana. Yhden vastaajan mukaan lapsen puheissa on esiintynyt viikoittain mm. sairaudet, koronatestaukset ja piikit. Yksi vastaaja nostaa myös esille perheen yhteisen matkustelun vähentymisen. Yhdessä vastauksessa huomioidaan myös, että lapsen oltua pandemian alettua kotona, päiväkotiin paluu oli aluksi vaikeaa, mutta tilanne normalisoitunut ajan kanssa.

4.3.3 Lapsen kanssa käydyt keskustelut koronasta ja koronarajoituksista

Kolmannessa kysymyksessä pyydettiin vastausta, onko lapsen kanssa keskusteltu koronasta ja sen mahdollisista vaikutuksista arkeen. Yksi vastaaja vastasi, ettei ole keskustellut lapsen kanssa koronasta. Kuvassa 3 on nostettu esiin asiat, jotka toistuivat kolmannen kysymyksen vastauksissa. Kymmenen vastaajaa kertoi keskustelleensa lapsensa kanssa, miksei toisia ihmisiä voi tavata kuten ennen koronapandemiaa. Yhdeksässä vastauksessa esiintyi, että koronasta on yleisesti puhuttu lapsen kanssa ja miten se tarttuu. Liikkumisen rajallisuus

esiintyi myös yhdeksän kertaa vastauksissa. Lapsen kanssa oli keskusteltu, miksei joka paikkaan ole voinut mennä eikä ole voinut matkustaa entiseen tapaan. Siitä, onko korona vaarallinen, keskusteli neljä vastaajaa. Maskit ja niiden käyttö esiintyi kolmessa vastauksesta ja kaksi kertaa vastauksissa esiintyi käsien pesun tärkeys.

Kuva 3. Lapsen kanssa käydyt keskusteluaiheet koronasta.

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin huoltajilta, ovatko he keskustelleet lapsen kanssa koronarajoituksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista arkeen. Kaksi vastaajaa vastasi, ettei ole keskustellut lapsensa kanssa koronarajoituksista. Loput vastasivat kyllä. Vastauksissa toistui samoja asioita kuin edellisen kysymyksen vastauksissa. Nostin esille asiat (kuva 4.), jotka vastauksissa esiintyivät. Suurimmassa osassa vastauksia toistui sama teema; lapsen kanssa oli keskusteltu, miksei joka paikkaan voi mennä koronapandemian aikana. Leikkipuistoja on ollut suljettuna, harrastustoimintaa jouduttu keskeyttämään, syntymäpäiviä ei ole voitu viettää tai niitä on peruttu, sukujuhlia ei ole ollut eikä kauppaan ole voinut mennä koko perhe yhdessä.

Muita vastauksia tuli tasaisemmin. Yhteensä kaksi vastaajaa oli keskustellut lapsen kanssa maskien käytöstä, toiset kaksi selittänyt, miksei vanhemmat voi tulla lapsen harrastuksiin mukaan, vaan lapsi jätetty ja haettu harrastuspaikan ovelta. Niin ikään kaksi vastaajaa oli keskustellut lapsen kanssa, mitä tarkoittaa karanteeni ja onko koronaan hoitokeinoja, mm. rokotuksista keskusteltu. Yksi vastaaja oli keskustellut lapsen kanssa, miksi vanhemmat tekevät etätöitä.

Kuva 4. Lapsen kanssa käydyt keskustelut koronarajoituksista.

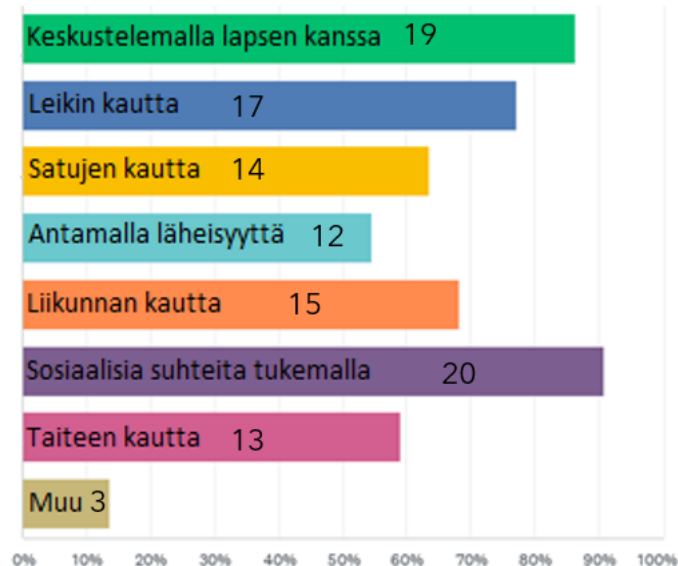

4.3.4 Kuinka tukea lapsen mielen hyvinvointia esiopetuksessa

Viimeisessä kysymyksessä kysyin huoltajien näkemystä, kuinka heidän mielestään voitaisiin tukea lapsen mielen hyvinvointia esiopetuksessa. Vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon ja lisäksi ehdottaa itse jotain muuta tukemisen muotoa. (kuva 5.) Sosiaalisia suhteita tukemalla sai eniten vastauksia. Vastauksia tuli yhteensä 22. Vastaajista 20 kannatti sosiaalisten suhteiden tukemista. Keskustelu sai toiseksi eniten ääniä. Vastaajista 19 oli sitä mieltä, että keskustelu on tärkeä mielen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. 17 vastaajaa valitsi leikin mielen hyvinvoinnin tukemiseksi esiopetuksessa. Vastaajista 15 oli sitä mieltä, että liikunta auttaa heidän lapsensa mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Lähes saman verran vastaajia, 14 vastaajaa 22:sta oli sitä mieltä, että lapsen mielen hyvinvoinnin tukemista

voidaan tehdä satujen kautta. Taiteen vaikutuksen nosti esille 13 vastaajaa ja konkreettista läheisyyttä antamalla kannatti 12 vastaajaa 22:sta.

Kuva 5. Kuinka tukea lapsen mielen hyvinvointia esiopetuksessa.

Kolme vastaajaa ehdotti omia vastauksia annettujen vaihtoehtojen lisäksi:

Jos lapsi kyselee/haluaa tietoa, muuten ihan tavallinen, hyvä arki riittää.

Tukeminen moninaisesti ja yhdessä tekemällä, porukassa toimimalla on tärkeää, kun muuten elämä on rajoittuneempaa.

Tunnetaidot, tunnetaidot, tunnetaidot!

Vastauksissa nostettiin esiin tunnetaidot ja yhteisöllisyys, koska elämä koetaan rajoittuneemmaksi vapaa-ajalla. Yksi vastaajista kuitenkin näki, että esiopetus nykyisellään on riittävä tuki lapsen mielen hyvinvoinnille.

4.4 Tutkimusetiikka ja luotettavuus

Tutkimusaineisto kerättiin esiopetuksessa olevien lasten huoltajilta. Noudatan tutkimuksen teossa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa, että tutkimuksen teossa, tulosten tallentamisessa sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa olen rehellinen, huolellinen

ja tarkka. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmäni noudattavat tieteellisen tutkimuksen kriteereitä ja ovat eettisesti kestäviä. (Arene, 2020) Käytän tutkimukseni pohjalla aikaisempia, luotettavia tutkimuksia lapsen mielenhyvinvoinnista ja koronapandemian vaikutuksesta lasten mielenhyvinvointiin.

Olen laatinut opinnäytetyösopimuksen ja hakenut tutkimuslupaa Hattulan kunnalta, johon tutkimuksen suoritan. Heidän suostumuksellaan myös julkaisen tässä opinnäytetyössä kunnan nimen. Suunnittelen, toteutan ja raportoin tutkimukseni tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Keräämääni aineistoa minulla on lupa käyttää tutkimuksessani.

Vastaamalla sähköiseen kyselyyn, vastaajat antoivat luvan käyttää vastauksiaan tässä opinnäytetyössä. Tämän asian kävin läpi saatekirjeessä, jonka kehotin lukemaan ennen kyselyyn vastaamista. Hattulan varhaiskasvatuksen vastaava palveluesimies lähetti kyselylomakkeen vastaajille, joten itselläni ei ole ollut mitään vaikutussuhdetta vastaajiin. Eikä minulla ole vastaajajoukkoon henkilökohtaista kytköstä, joka olisi voinut vaikuttaa vastaajien vapaaehtoisuuteen. Kyselyyn vastaaminen oli täysin vapaaehtoista.

Keräsin tiedon anonymisti ja säilytän vastaukset itselläni tietoturvallisesti yksityisellä koneellani. Hävitän aineiston vuoden jälkeen opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kyselylomakkeessa ei myöskään kerätty mitään arkaluontoista tietoa vastaajista. Kyselyn tarkoituksena on hyödyttää esiopetuksessa olevia lapsia. Kerättävällä tiedon avulla pyritään antamaan oikeanlaista tukea lapsen mielen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi esiopetuksessa.

5 Opinnäytetyön johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tulokset osoittavat, että lasten arjessa on ollut havaittavissa muutoksia pandemian aikana, mutta pandemia arjen muutoksineen ei ole koettu vaikuttaneen merkittävästi lapsen mielen hyvinvointiin. Etenkin pandemian aikana tulisi esiopetuksessa tukea lasten sosiaalisia suhteita. Myös aiemmat tutkimustulokset osoittavat, että lasten mielen hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota pandemian aikana, mutta myös pitkään pandemian jälkeen, koska vaikutukset voivat olla kauaskantoisia.

Koronan vaikutuksia esiopetusikäisten lasten ja heidän huoltajiensa sosioemotionaaliseen hyvinvointiin on tutkittu Suomessa ja ulkomailla. (Kalland & Linnavalli, 2021) Kallandin ja Linnavallin tutkimustulokset osoittavat, ettei esiopetusikäisten lasten sosioemotionaalinen hyvinvointi ole merkittävästi heikentynyt koronan aiheuttaman pandemian aikana. Tutkimustuloksissa huomioitiin, että vielä voi olla liian aikaista vetää johtopäätöksiä, koska koronan vaikutukset mielen hyvinvointiin voivat ilmetä vasta pitkällä aikavälillä. Toisaalta tutkimuskysymyksiin vastasi paljon perheitä, joiden taloudellinen tilanne oli hyvä. Eli näiden vastanneiden perheiden arjessa ei ollut tapahtunut suuria muutoksia, koska huoltajat ovat pääsääntöisesti pystyneet olemaan töissä ja lapsi on ollut normaalisti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen piirissä pandemiasta huolimatta. Koronapandemian aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia saattaa kuitenkin ilmetä enemmän perheissä, joissa taloudellinen tilanne kiristää perheen välisiä suhteita. Kallandin ja Linnavallin (2021) tutkimuksessa käsitellään myös amerikkalaista tutkimusta, jossa on todettu, että lapset, jotka ovat olleet poissa esiopetuksesta ja joiden vanhempien henkinen hyvinvointi on kuormittunut koronan takia, on vaikuttanut negatiivisesti lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen.

Lisäksi ennaltaehkäisevä mielenterveystyö on tärkeää. Ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä tekevät niin neuvolat, varhaiskasvatus, koulut ja kouluterveydenhuolto. (THL, 2021a) Lasten ja huoltajien välistä suhdetta tulee tukea ja se on yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä, joita varhaiskasvatussuunnitelman edellyttää.

Tämän opinnäytetyön tuloksista ilmenee, että vaikutusta lapsen mielen hyvinvoinnissa oli nähtävissä osassa lapsista. Tässä korostuu lasten yksilöllisyys ja herkkyys reagoida ympäröivään maailmaan. Toiset lapset voivat olla herkempiä muutoksille kuin toiset. Pääsääntöisesti lasten katsotaan kokevan korona-ajan rajoituksineen ”tylsänä”, kun leikkipaikat eivät ole olleet avoinna sekä uusia kavereita ei tästä syystä pääse tapaamaan. Kuitenkin muutokset, mitä lapsissa oli huomattu, olivat vähäisiä. Lapsi saattaa tietoisesti vältellä ikävien asioiden kuulemista sulkemalla radion, kun uutisissa puhutaan koronasta tai muista ikävistä asioista. Lapsissa on ollut havaittavissa aiempaa enemmän takertuvuutta vanhempiinsa sekä lapset ovat saattaneet olla herkempiä ulkoisille ärsykeille ollen pelokkaampia ja arempia. Toisaalta oli myös huomioitu lapsen kontakti aikuisiin olleen pandemian aikana häilyvä eikä lapsi osaisi huoltajan mielestä hakea aikuisilta tarvittavaa

tukea. Vastauksesta ei kuitenkaan ilmene, tarkoittaako vastaaja aikuisilla esiopetuksessa olevia aikuisia vai ylipäänsä aikuisia lapsen elämässä.

...Mielestäni kuitenkin 6-vuotiaan kohdalla mielen hyvinvointi on säilynyt paremmalla tolalla verrattuna vaikkapa työssäkäyviin aikuisiin tai nuoriin opiskelijoihin. Hyvinvointia nostavana tekijänä 6-vuotiaan kohdalla on ollut runsaasti kasvanut aika vanhempien seurassa. Tuntimäärissä mitattuna vanhempien fyysinen läsnäolo on viikkotasolla kasvanut huomattavasti verrattuna aikaan ennen koronaa.

Tulosten perusteella lapsen koetaan hyötyvän, kun hän on saanut viettää enemmän aikaa vanhempien kanssa pandemian aikana kuin ennen koronapandemiaa. Yhdessä vietetty aika voi olla hyväksi lapselle ja tämän suhteelle huoltajiinsa. On myös syytä huomioida, että aiempien tutkimusten (Kalland & Linnavalli, 2021) mukaan yhdessä vietetty aika saattaa kuitenkin huonontaa vanhemman ja lapsen välistä suhdetta, jos vanhempi on henkisesti rasittunut.

Yleisesti katsoen huoltajat ovat sitä mieltä, ettei koronapandemia ole vaikuttanut lapsen mielen hyvinvointiin merkittävästi. Muutoksia on kuitenkin ollut havaittavissa. Arjessa muutokset olivat enemmän havaittavissa harrastustoiminnan vähentymisen myötä tai harrastustoiminta oli jäänyt kokonaan pois pandemian aikana. Lapsen muut sosiaaliset suhteet olivat myös vähentyneet pandemian aikana ja lapsi on viettänyt vähemmän aikaa ystävien kanssa vapaa-ajallaan.

Lapset ovat nähneet aiempaa vähemmän isovanhempia ja muita perheitä pandemian aikana. Lisäksi iso muutos monessa lapsiperheessä on ollut kulttuuriharrastusten huomattava vähentyminen, kun ei ole voinut vierailla mm. lasten teattereissa, musiikkiesityksissä tai kirjastossa. Kontaktien luominen on koettu vaikeaksi, koska lapsella ei ole esim. kaverisyntymäpäiviä vietetty tai päässyt vieraaksi niihin. Perheiden yhteinen matkustelu on jäänyt pois, vaikka muutoin perheet ovat viettäneet aikaa enemmän yhdessä, lähinnä kotona. Lisäksi lapsen puheissa on havaittu esiintyvän yhä useammin puheet koronasta, koronatestauksista ja muista sairauksista.

Pandemian aiheuttamat konkreettiset muutokset lapsen arkeen ovat olleet huomattavia. Lapsen arki on muuttunut pandemian alettua. Mitä pidempään lapsi elää muuttunutta arkea, sitä paremmin hän sopeutuu muutokseen. On kuitenkin huomioitava, että muutoksilla voi olla pidemmällä aikavälillä vaikutusta lapsen mielen hyvinvointiin sekä kasvuun ja kehitykseen. Etenkin sosiaalisten suhteiden vähyydellä voidaan katsoa olevan negatiivisia vaikutuksia lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiseen, jos lapsi ei pääse harjoittelemaan sosiaalista kanssakäymistä ja kaverisuhteiden luomista toisten lasten kanssa. Esiopetuksessa tuleekin tukea lapsen mielen hyvinvointia vahvistamalla sosiaalisia suhteita, kaverisuhteita.

Yhdessä tekeminen koetaan tärkeäksi, koska elämä on muuten rajoittuneempaa pandemian aikana esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen ulkopuolella. Huoltajat toivovat myös tunnetaitojen opettelua esiopetuksessa. Lapsi voi kokea pelkoa pandemian tuomien muutosten takia ja pettymyksiä peruuntuneiden menojen takia. Tunnetaidot auttavat lasta käsittelemään pandemian aikana koettuja tunnetiloja, mutta ovat myös tärkeä taito sosiaalisten suhteiden luomisessa.

Tulosten mukaan lasten kanssa on keskusteltu koronasta ja koronarajoituksista kotona. Lasten kanssa on keskusteltu yleisesti koronasta lapsentasoisesti; minkälainen tauti korona on, käsienpesun tärkeydestä, miksi ei voi joka paikkaan mennä kuten ennen ja miksi karanteenissa ollessa ei voi poistua omasta pihasta. Vastauksissa lähinnä toistui koronan tuomat rajoitukset ja niistä on keskusteltu lasten kanssa. Lapsille on selitetty, miksi ei erilaisia tapahtumia, kuten syntymäpäiviä ole ollut. Tuloksissa ilmenee, että lapsille on tarvinnut selittää, miksi toimitaan eri lailla kuin ennen koronapandemiaa. Lapset ovat uteliaita ja heidän tiedon janoonsa tulee vastata lapsentasoisesti, jotta lapsi osaa käsitellä asian ja suhtautua siihen niin, että vältetään lapsen epätoivottua käytöstä uusissa tilanteissa.

Erilaisten menetelmien kautta lasten mielen hyvinvointia voidaan tukea esiopetuksessa. Huoltajien mukaan leikki koettiin yhdeksi tärkeimmäksi keinoksi. Myös satujen ja taiteen merkitys nostettiin esille, mielen hyvinvoinnin tukemisessa. Menetelmiä on hyvä olla moninaisesti, jotta jokaisella lapsella olisi mahdollisuus osallistua omien mielenkiinnon ja taitojensa pohjalta. Erilaiset menetelmät mahdollistavat, että jokainen lapsi voi kokea

onnistumisen kokemuksia oppiessaan uusia asioita esimerkiksi tunnetaidoistaan tai sosiaalisista kyvyistään.

6 Muuta huomioitavaa ja pohdintaa opinnäytetyöstä

Tutkimuksen avulla selvisi, että pandemian aikana lasten arki on muuttunut ja lasten puheissa on esiintynyt korona ja siihen liittyvät asiat. Kyselyiässä (3–6-vuotiaana) lapsi on utelias ja hänen itsetuntonsa normaalille kehittymiselle on tärkeää vastata lapsen kyselyihin asiallisesti. Asiattomat vastaukset saattavat aiheuttaa lapselle hämmennystä ja alemmuuden tunnetta. (Horppu ym., 2014, s. 30) Mielestäni ensisijaisen tärkeää on kohdata lapset, olla aidosti läsnä ja kuunnella, mihin he haluavat vastauksia. Osa vastaajista toivoi, että lapsen kysymyksiin vastataan, jos hän kysyy. Toiset vastaajat kokevat, että liika koronasta puhuminen voi turhaan herättää lapsissa pelkoa. Näkisin itse, että asioiden liiallinen vähättely voi hämmäntää lasta. Maailma lapsen ympärillä on kuitenkin muuttunut radikaalisti rajoitusten myötä ja yleistä keskustelua on ollut ”uudesta normaalista”, joka on kuitenkin lapsille opetettava, esim. maskien käyttö tulee todennäköisesti jollain tasolla jatkumaan vielä pitkään, vaikka akuutti pandemiavaihe väistyisikin.

Tunnetaitojen opettelu on tärkeä kulmakivi lapsen kehitykselle ja se on havaittavissa aiempiin tutkimuksiin perehtyessäni. Tunnetaidot ovat pitkälti hyvinvoinnin perusta. Tunnetaitoja tarvitaan, jotta lapsi oppii ymmärtämään itseään, luo oman minäkuvan. Tunnetaidot ovat tärkeä osa sosiaalisia suhteita auttamalla lasta osallistumaan ja käsittelemään erilaisia konfliktitilanteita sekä luomaan kaverisuhteita. Lapsen tulee oppia tunnistamaan omia tunteitaan ja kyetä tunnistamaan toisten tunteita voidakseen oppia luomaan turvallisia kaverisuhteita. (Ranta, 2021)

Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella päällimmäisenä nousi kaveritaitojen ja vuorovaikutuksen merkitykset mielen hyvinvoinnin tukena. Seuraavissa alaluvuissa kuvaan tämän opinnäytetyön tuloksiin ja johtopäätöksiin perustuen, minkälaisiin asioihin olisi hyvä kiinnittää huomiota esiopetuksessa liittyen kaverisuhteisiin ja vuorovaikutukseen sekä pohdin opinnäytetyöprosessani kokonaisuudessaan.

6.1 Esiopetuksessa huomioonotettavat asiat

Lasten sosiaalisten suhteiden tukeminen koetaan kyselyn vastausten perusteella tärkeäksi mielen hyvinvoinnin ylläpitäjäksi. Moni vastaaja koki lapsen sosiaalisten suhteiden luomisen ja ylläpitämisen rajoittuvan vain esiopetustoimintaan ja mahdollisesti sitä täydentävään varhaiskasvatukseen. Kaveritaitojen harjoittelu on osa esiopetusta ja siihen tulee erityisesti kiinnittää huomiota, kuinka kaveritaitoja harjoitellaan.

Kaveritaidot voidaan jakaa neljään osa-alueeseen; ryhmässä toimimisen taitoihin, vuorovaikutuksen ylläpitämisen taitoihin, vuorovaikutukseen liittymisen taitoihin sekä toisten huomioon ottamisen taitoihin (Laaksonen, 2022, s. 88). Laaksonen on teoksessaan Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa avannut avaintekijöitä, mitä varhaiskasvattajien tulisi huomioida kaveritaitojen harjoittelussa. Harjoitukset edistävät lapsen yksilöllistä kehitystä, mutta myös koko ryhmän toimintaa. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa ja osallistua erilaisiin harjoituksiin. Lapsen tulee kokea ympäristö turvalliseksi ja säännöt ovat kaikille samat. Harjoituksissa tulee huomioida lapsen vahvuudet. Aikuisen tulee auttaa ja huolehtia, että harjoitus on lapsen kehitystason mukainen. Tarkoitus on vahvistaa lapsen oma-aloitteisuutta, joten lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia kasvattaakseen itseluottamusta. Harjoitukset on tarkoitus pitää leikin varjolla, yhdessä toimien. Siihen voidaan hyvin yhdistää erilaisia menetelmiä, kuten liikuntaa tai draamaa. Harjoituksia voi olla arkisissa tilanteissa, vaikka jonottaessa tai lepohetkellä.

Varhaiskasvattajien keskinäinen vuorovaikutus sekä kasvattajien ja huoltajien väliset vuorovaikutukset vaikuttavat myös lapsiryhmän toimintaan. Kaveritaitojen harjoittelussa tarkoitus on tukea ja vahvistaa mm. lapsen leikillisyyttä, kuvitteellisuutta ja uteliaisuutta ympäristöään ja toisia kohtaan. Mikäli harjoitusten tukena käyttää tarinaa, kannattaa tarinassa esiintyvät nimet vaihtaa, jos ryhmässä on samannimisiä lapsia. Lapsille ei myöskään saa antaa negatiivissävytteisiä rooleja draamaharjoituksissa. (Laaksonen, 2022, ss. 178–179)

6.2 Vuorovaikutuksen merkitys lapsen oppimisessa

Varhaiskasvattajien ja huoltajien välisen vuorovaikutuksen tärkeyttä korostetaan myös Samuli Rannan kirjassa *Kasvun juuret* puhuttaessa lapsen myönteisestä oppimiskokemuksesta. Lapsi voi oppia uutta vain, jos hänen mielensä on avoin, rauhallinen, kokee olonsa turvallisiksi ja hyväksytyksi sekä kasvattajat ovat johdonmukaisia. On myös kasvattajana tärkeää ymmärtää, miten oma käytös vaikuttaa lapseen. (Ranta, 2021, ss. 92-93, 106-107) Koen, että haastavaksi tilanteen tekee varhaiskasvattajille usein se, että varhaiskasvattajien on vaikea puuttua huoltajien tapaan kasvatella. Jokaisella perheellä on oikeus kasvatella lapsensa haluamallaan tavalla, kunhan lapsen henkinen ja psyykinen hyvinvointi, kasvu ja kehitys eivät häiriinny. Varhaiskasvattajat eivät voi aina tietää, miten vanhemmat keskustelevat asioista lastensa kanssa kotona. Tärkeää onkin tuoda huoltajille esille, minkälaisia taitoja esiopetuksessa harjoitellaan lasten kanssa ja etenkin selvittää huoltajille ne syyt, miksi jokin harjoitus on tärkeä.

Esiopetuksessa tehtävien harjoitteiden syvempien merkitysten ymmärtäminen voi olla avaintekijä huoltajalle tarkastella ja ohjata lasta samansuuntaisesti myös kotiympäristössä ja muiden lasten kanssa toimiessa. Haastavinta voi olla, jos varhaiskasvatuksen ja kodin tapa kasvatella poikkeaa toisistaan merkittävästi. Erilaiset tavat hämmentävät lasta, joten hän ei välttämättä tiedä, miten hänen tulisi toimia erilaisissa tilanteissa.

6.3 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista

Aloitin opinnäytetyöprosessin syksyllä 2021. Koronapandemia oli tuolloin kestänyt Suomessa yli 1,5 vuotta. Aiheen valintaa pohdin, kun kuulin puhuttavan uutisoinnissa mielenterveysongelmien kasvusuunnasta pandemian aikana. Itselleni heräsi huoli, kuinka lapset kokevat koronapandemian ja rajoitukset, jos aikuisten ja nuorten on vaikea käsitellä pandemiaa muutoksineen.

Prosessin suunnitteluvaiheessa varhaiskasvattajia haastatellessa monet kokivat vuosien aikavälillä yleisesti lasten käytösongelmien olleen kasvusuunnassa. Käyttäytymiseen liittyvät muutokset voivat olla pidemmältä aikaväliltä eivätkä niinkään liity koronapandemian aikana

tapahtuviin mahdollisiin muutoksiin. Mikäli lapsen elämässä on ollut haasteita, voi koronapandemia entisestään vaikeuttaa niitä muutoksineen.

Alusta lähtien minulle oli selvää, että haluan teettää kyselyn lasten huoltajille. Huoltajilla usein on sellaista näkemystä lapsestaan, joka ei välttämättä ilmene esiopetuksessa. Lapsi voi luonnollisesti käyttäytyä kotona tutussa ja turvalliseksi koetussa ympäristössä eri tavoin kuin esiopetuksessa.

Oli mielenkiintoista havaita, että toiset lapset reagoivat muutoksiin herkemmin ja voimakkaammin kuin toiset lapset. Toisissa lapsissa huoltajat eivät olleet havainneet muutoksia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan voida tarkastella täysin objektiivisesti tutkittavaa, koska vastaajalla on aina henkilökohtaiset lähtökohdat, joten vastauksetkin ovat subjektiivisia, mutta minun tuli tarkastella niitä mahdollisimman objektiivisesti saadakseni kokonaiskuvan esikoululaisten lasten mielen hyvinvoinnin tilanteesta pandemian aikana.

Prosessi oli mielenkiintoinen toteuttaa ja sai vahvistettua sitä ajatusta, että lasten hyvinvointiin tulee kiinnittää enemmän huomiota jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Toisinaan lapsen ongelmiin herätään vasta peruskoulussa, jos ilmenee esim. oppimisvaikeuksia. Itse koen, että ennaltaehkäisevään työhön tulisi panostaa enemmän ja se olisi myös taloudellisesti kannattavampaa. Lasten psykososiaaliseen pahoinvointiin sekä käytösongelmiin tulisi puuttua riittävän ajoissa. Jatkotutkimusten näkökulmasta lasten mielen hyvinvointia tulisi seurata vielä pitkään koronapandemian väistymisen jälkeenkin, jotta voidaan saada lisätietoa mahdollisista kauaskantoisista vaikutuksista.

Lähteet

- Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Nurmi, J.-E., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. PS-kustannus.
- Arene. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTE%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Hattulan kunta. (2022). *Päiväkodit ja perhepäivähoito*. Haettu 15.3.2022 osoitteesta <https://www.hattula.fi/palvelut/lapset-ja-nuoret/varhaiskasvatus/kunnallinen-ja-yksityinen-varhaiskasvatus/paivakodit-ja-perhepaivahoito/>
- Hattulan kunta. (2020). Hattulan kunnan esiopetussuunnitelma. Sivistystoimi. Haettu 10.11.2021 osoitteesta <https://www.hattula.fi/wp-content/uploads/2021/03/EsiOps-2020.pdf>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Horppu, S., Leppämäki, P. & Nurmiranta, H. (2014). *Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen*. Kirjapaja.
- Kalland, M. & Linnavalli, T. (2021). Education sciences. Impact of COVID-19 Restrictions on the Social-Emotional Wellbeing of Preschool Children and Their Families. *Education Sciences*, 11(8), 435. <https://doi.org/10.3390/educsci11080435>
- Laaksonen, V. (2022). *Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa*. PS-kustannus.
- Metsämuuronen, J. (2006). *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. International Methelp.
- MLL. (2019). *Lapsen kaverisuhteet*. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Haettu 5.1.2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapsen-kaverisuhteet/>
- MLL. (2022). *Lasten ja nuorten puhelin ja chat 2021: Arjen yksinäisyys suurimpia yhteydenottoesityitä*. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Haettu 1.4.2022 osoitteesta <https://www.mll.fi/tiedotteet/lasten-ja-nuorten-puhelin-ja-chat-2021-arjen-yksinaisyys-suurimpia-yhteydenottoesityita/>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (n.d.) *Esiopetus*. Haettu 18.2.2022 osoitteesta <https://okm.fi/esiopetus>

- Opetushallitus. (2021). *Esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet*. Haettu 19.2.2022 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetuksen-opetussuunnitelmien-perusteet>
- Oppivelvollisuuslaki 1214/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>
- Perusopetuslaki 628/1998. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L2P5>
- Ranta, S. (2021). *Kasvun juuret - Miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia*. PS-kustannus.
- Savolainen, O., Sormunen, M., Bykachev, K., Karppi, J., Kumpulainen, K. & Turunen, H. (2020). *Finnish professionals' views of the current mental health services and multiprofessional collaboration in children's mental health promotion*. *International Journal of Mental Health*, 50(3), 195–217.
<https://doi.org/10.1080/00207411.2020.1848235>
- STM. (2012). *Kansallinen varautumissuunnitelma influenssapandemiaa varten*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90763/Pandemian%20varautumissuunnitelma%202012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tehy. (10.9.2021). *Tehyn tuore kysely: Lähes kaikki nuoret hoitajat harkinneet alan vaihtoa*. [tiedote]. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattijärjestö.
<https://www.tehy.fi/fi/mediatiedote/tehy-tuore-kysely-lahes-kaikki-nuoret-hoitajat-harkinneet-alaan-vaihtoa>
- THL. (2021a). *Mielenterveyden edistäminen päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa*. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Haettu 11.1.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen-paivakodeissa-ja-kouluissa>
- THL. (2021b). *THL:n asiantuntija-arvio: Korona on ajanut monet lapsiperheet ahtaalle – palveluiden saatavuus varmistettava*. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Haettu 15.3.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/-/thl-n-asiantuntija-arvio-korona-on-ajanut-monet-lapsiperheet-ahtaalle-palveluiden-saatavuus-varmistettava>
- THL. (2022). *Sosiaali- ja terveyspalvelut Suomessa*. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Haettu 16.4.2022 osoitteesta <https://thl.fi/fi/-/pitkittynyt-koronapandemia-ja-henkilostopula-kasvattivat-hoitovelkaa-sosiaali-ja-terveyspalveluissa-thl-arvio-suomen-sote-palvelut>

Valtioneuvosto. (11.4.2022). *Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana*. Haettu 14.4.2022 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Hei,

Tutustuthan tähän tekstiin, ennen kyselylomakkeeseen siirtymistä.

Olen sosionomiopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyön lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisesta esiopetuksessa pandemian aikana.

Tutkin opinnäytetyössäni lasten mielen hyvinvointia ja korona-ajan mahdollisia vaikutuksia siihen. Tarkastelen mielen hyvinvointia psykososiaalisesta näkökulmasta, tarkoittaen mm. lapsen tunne-, sosiaalisia- ja keskittymistaitoja. Toivon teiltä vastauksia myös avoimiin vastauskohtiin.

Vastaamalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksia opinnäytetyöni tekemiseen. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Vastauksia käytetään vain tähän opinnäytetyöhön ja niitä säilytetään yksi vuosi, jonka jälkeen ne tuhotaan.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa (<https://www.theseus.fi/>)

Vastaaminen vie aikaa vain pari minuuttia. Kiitos etukäteen vastauksista!

KYSELYLOMAKKEESEEN: <https://fi.surveymonkey.com/r/YHSXY2G>

Johanna Rautajoki

johanna.rautajoki@student.hamk.fi

Hämeen ammattikorkeakoulu

Hei,

Tutustuthan tähän tekstiin, ennen kyselylomakkeeseen siirtymistä.

Olen sosionomiopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyön lapsen mielen hyvinvoinnin tukemisesta esiopetuksessa pandemian aikana.

Tutkin opinnäytetyössäni lasten mielen hyvinvointia ja korona-ajan mahdollisia vaikutuksia siihen. Tarkastelen mielen hyvinvointia psykososiaalisesta näkökulmasta, tarkoittaen mm. lapsen tunne-, sosiaalisia- ja keskittymistaitoja. Toivon teiltä vastauksia myös avoimiin vastauskohtiin.

Vastaamalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksia opinnäytetyöni tekemiseen. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Vastauksia käytetään vain tähän opinnäytetyöhön ja niitä säilytetään yksi vuosi, jonka jälkeen ne tuhotaan.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa (<https://www.theseus.fi/>)

Vastaaminen vie aikaa vain pari minuuttia. Kiitos etukäteen vastauksista!

KYSELYLOMAKKEESEEN: <https://fi.surveymonkey.com/r/YHSXY2G>

Johanna Rautajoki

johanna.rautajoki@student.hamk.fi

Hämeen ammattikorkeakoulu

1. Oletteko huomanneet muutoksia lapsenne mielen hyvinvoinnissa koronapandemian aikana?
 - Ei
 - Kyllä, mitä? _____

2. Onko lapsenne arjessa tapahtunut muutoksia koronapandemian aikana? Voit valita useamman vaihtoehdon.
 - Ei muutoksia
 - Päivittäisen varhaiskasvatuksen tarve on vähentynyt
 - Päivittäisen varhaiskasvatuksen tarve on kasvanut
 - Harrastustoiminta vähentynyt/jäänyt kokonaan pois
 - Vapaa-ajalla lapsi ei vietä lainkaan tai viettää aiempaa vähemmän aikaa ystäviensä kanssa
 - Jotain muuta, mitä? _____

3. Oletteko kotona keskustelleet lapsenne kanssa koronasta ja sen mahdollisesta vaikutuksista arkeenne?
 - Ei
 - Kyllä, mistä aiheesta?

4. Oletteko kotona keskustelleet lapsenne kanssa koronarajoituksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista arkeenne?
 - Ei
 - Kyllä, mistä aiheesta?

5. Kuinka mielestänne esiopetuksessa tulisi tukea lapsenne mielen hyvinvointia?
 - Keskustelemalla
 - Satujen kautta
 - Leikin kautta
 - Antamalla läheisyyttä
 - Liikunnan kautta
 - Sosiaalisia suhteita tukemalla
 - Jotain muuta, mitä? _____